

14

De
Scholarum,
Saxonicarum præsertim
H Y E M E

VII. differit,
qvi

VERNALIA
Annææ Scholæ
solennia,

*discessumque ab illa IV. discipulorum
hoc, quem receptum jam olim
novimus, more
indicit*

M. Christianus Augustus Freyberg,
Rector.

D R E S D Æ,
IOH. CONR. STOESSELII, Typ. Aul. Vidua impressit.

Ad exitum perducere inchôata, & *Bibliotheca Stolpensis* cineres relinquere
me s̄epius conantem deterruit pudor quidam pene intempestivus, ne forte
post multorum annorum (1) moras festinationis nunc demum plena mea
videri posit oratio, comitesque velocitatis nimia, negligentiam, oblivionem, er-
rorem, p̄enitentiam una inducat. Intempestivus inquam, pene pudor; nam sat
omnino prata jam biberant, quæ insipientis & stupidæ ætatis proferre volueram te-
stimonia, protuleram complura, quæ spargere sufficiebat, cumulaveram, quæ signi-
ficasse per apices, descriperam pleraque, ipsam imo translavieram qvandoqve metam,
per μετάβασιν scilicet in XVI. seculi limites de industria factam, byememque sic
scholarum èpi tñs yñs omnium ex tanto nugarum in sola mea patria apparatu
& supellecstile horrida ostenderam. Quid multa? Ad finem deducere poteram hoc
genus scripturæ, & a librorum titulis transire ad reliquæ, quæ gravia & multa su-
perfunt: Sed simul jam cernebam animo, si uno in argumento, unoque in loco
mens mea tota manusque adhuc versaretur longius & latius, qvanto omnia uberiora
atque vel luce clariora sint futura. Qvum igitur *lustratione Stolpensis Bibliotheca*
aliquoties repetita nonnullos tamen prætererim, qui dudum jam nominandi &
evocandi erant, post velamenta autem vel forulos latuerant, agmen agite sane clau-
dant nunc saltem & ultimi stent, qui antesignani etiam esse debebant. Itaque non
prima quam latera, non latera nobiliora erunt, quam terga, nec terga, quam
principia. His ita ordinatis procedant ex umbraculis recensioni publicæ residui
scriptores consuetudine ea, qva tum res gereguntur, illustres, ad nostram leves
& plerique omnes contemnendi. Sequentes vero erunt:

Liber sententiæ Magistri Petri Lombardi (2) cum conclusionibus Magistri
Henrici Gorichem, (3) sacrarum Litterarum interpretis eximii, ac subtilissi-
mis S. Thoma Problematibus, additis insuper qvibusdam *Articulis in cer-*
tis Facultatibus erroneis, & in Fide Catholica suspectis Parisius doctrinale
rūter & autoritative à Catholicis tractatoribus condemnatis.

Locus annusque libri natalis adjectus haud erat, alia autem, quæ nunc
in conspectum veniet, *editio utrumque* habebat.

Textus Sententiarium cum Conclusionibus & partitione textus *Henrici Gorichem.*

¶ cum Expositionibus Egidi de Roma: & in quasdam Hilaris difficiliores pro-
positiones,

¶ cum

(1) A. 1726. Lib. No. operta jam R. Stolpensi recludere cœpi. v. Progr. II. p. 10.

(2) Parisenis Episcopi, Sec. XII. Lambertus Daneus hat gemeint, wenn Lombardus zu
gescheidener Zeiten gelebt hätte, so würde etwas aus ihm zu machen gewesen seyn.

(3) Er heißt sonst auch Gorcomius, und zwar nach der Stadt Gorcum in Holland, hat
im XV. Sec. geschrieben, zu Cölln die Würde eines Vice-Cancellarii getragen. Von
seinen Büchern findet man in Olearii und Königii Bibliothecis &c. Nachricht.

§ cum Additionibus Henrici de Vurimaria (4) antea non visis, diligentique examinatione textri de novo appositis.

§ cum erroribus quibusdam Parrhisias revocatis.

§ cum Articulorum specificatione in quibus Magister ut communiter non tenetur.

§ cum Registro & Indice singularium sententiarum atque propositionum sparsum excerptarum.

§ cum Textus atque omnium contentorum lucidiori expunctione: Canonum rursum, auctorum & Biblię q̄otis studiosiori revisione.

Ex officina (5) Providi Nicolai Kessler Civis Basil. A. S. 1507.

Seorsum quoque ab his Voluminibus in Biblioteca patriæ conspiciebantur absqve die & consule, Varii (6) Articuli Parisius studiose condemnati. Et in quibus Magister in sententiis non tenetur. Item

Epithomata super quattuor libris sententiarum, Impressa Lipz̄ per Baccalaureum Wolfgangum Monacensem, A. D. 1514.

Petri de Aquila Epitome in IV. Sentent. Libros. Elogium hujus scriptoris haud spernendum a calce operis repeatem.

Si tibi corde feder excelsas noscere causas,

Si tibi corde tuo pagina sacra feder.

Si vis subtile apices decerpere Schoti,

Hoc Agibile Petri volvito d̄ibes opus.

Qui solat in summis Agibilam, precor, arripe causis,

Qui studuit Schoti (7) maxima scripta seqvi.

Sive arguta placent tibi vincula Philosophorum,

Seu forsitan populam voce monere putas.

Cujus lyra frequens mendas abjecit iniqvas,

Hoc legitio plenum laudis & artis opus.

Hunc studiose tibi gaudet eudisse libellum,

Spirensis cibis Drach Petrus arte sua. (8)

Divi Marsili Ingben Doctoris clarissimi in 4. sententiarum libros Opus (9) præclarum, summi Dei misere gratioso sic reductum in lucem, ex officina Martini Flach, Junioris Civis Argentin. A. 1501. Laus Deo coeli, Dominique terræ.

(4) Olearius hat das für Urimaria, B. Script. Eccl. T. I. p. 327. Es bedeutet Friemar, ein ziemlich grosses Dorf bey Gotha, welches auch des Jenischen Poeten, Johannis Stigelii, und des Sachsischen Antiquarii, Marci Wagneri, s. Frimariensis Vater-Land ist. Unser Henricus lebte Sec. XIV. als ein Augustiner und Parisischer Theologus.

(5) Diese Edition habe ich bey dem Herrn Oleario nicht gefunden.

(6) Es sind ihrer XXVI.

(7) Daber mag sein Junahme Scotellus kommen. Er war aber ein Baccalaureus Parisinus, Ordinis Minorum, Olear. T. II p. 74.

(8) Herr Olearius giebt a. 1480. an, l. c. König, gedencst, einer neuern Pariser Auslage de a. 1585. v. B. Vot. & N. p. 51.

(9) Voran stand hinein geschrieben: A Bernhardo de Liptzk.

§ In Marſiliū.

Quām ſuperat Phœbus rādiantia fidera cœli,
Ut cedunt magno flumina parva mari,
Tantum Marſilius Sophiæ p̄acellit honore,
Heidelbergensis lux & origo Scholæ.

§ § Inspice Marſiliū quid ſcriperit: En ego Vates
Sum tibi, qvod fructu non vacat iſte liber.

His titulus statim, ſeu frons prima libri illecebris attrahere emtores debuerat: at longe dulciora lectori ipſa canebat prefatio, qvam, qvia bona (10) mixta malis continet, vel integrā ſuperaddo. § Ad Lectorem. Marſilius de Ingben, Trajetens, diaces, ſummus tum philoſophus, tum theologus, primus & fidelifimus Heidelbergensis. Gymnasi plantator inter reliquas ſuas lucubrations, qvas in philoſophicis ſacrifque litteris plurimas edidit, in 4. etiam ſententiārum libros nobilifimas qveſtiones preſcripſit, in qvibus conſtat, non ſolum antiquiſimos ecclieſia doctores eum imitatūm eſſe, ſed etiam modernos, ſc. Divum Thomam, Bonaventuram, Egidiū, Scotum, Thomam de Argentina & ceteros eum non neglexisse, ſed ſedulo lec̄taſſe. In hiſ profeſto qveſtioniibus abſque inculcatione & intricata involutaqve & tortuosa obſcuritate, plane, diſtincte, formaliterque videbitur procesſiſe, adeo ut ad intelligendos etiam ſēſe priores, qvos nominavimus, non parum praeflitrurus ſit adjumenti. Qvantæ ubertatis, qvantæ claritudinis, qvantæ magnificētia ſcripta hæc Marſiliij dijudicanda ſint, liquido comprobari potest ex oratiſimis copioſiſimisque orationibus, qvas olim gravifimus & ſapien- tifimus ſ. litterarum Professor, Pallas Spangel, dum Vice-Canecliarium Heidelberg. Univerſitatis gereret, in laudem & gloriam nři Marſiliī fecerat, dum in disciplinis liberalibus licentiam ex officio impertiret. Assimilabat quippe Marſiliū Soli ſummo Planeta, themate hoc uſus: *Orius eſt ſol.* Nec qvicquam laudis, qvod maximo vel Philoſopho vel Theologo tribui potest, tum omiſit, qvod non crederet Marſilio vere (abſque afflentione) eſſe aſcribendum, qvod præcipue aliorum ſcripta ſecundifimis resolutiſimis queſtioneſiſque ſuis explanationibus Marſilius nedum æquare, ſed & (ſicut ſol alſtra) excellere videretur. Adde qvod non gelide ſcripſit, ſed devote & affectuoſe, utpote qui inflammatum habuit affectum. Mundiciam qvoque & puritatem inter ſcribendum fervavit, ut in materia de Chriſti Conceptione clare videbiſ: *Humilem etiam & ſincerum eum fuſſe in religiosos Ordinum Patres plane cognoſces.* Qualis autem in vita & moribus fuerit Marſilius, docet *Oratio funebris* in Ejus exequiis habita, in qua hæc verba interſeruntur: *Noſter laude dignus ac Venerabilis Marſilius bonan vitam celeriter inchoa- vit,*

(10) Zum wenigſten findet man einige berüſte Rahmen darinnen, auch Dinge, die zu Marſiliī Leben gehören.

vit, inchoatam fideliter continuavit, continuatam feliciter consummavit.
 In operibus misericordia indigentibus paratus: Regulariter non cenavit: *Sex-tis feriis & magnis festivitatum vigiliis in pane & aqua jejunavit*, Cilicio carnem castigans: In *agritudine finali* nunquam impatiens verbum emisit, ac voluntatem suam plene divinæ subjecit, & cum bona ratione semper invocato Dei nomine *decessit*: Vix hora & dimidia ante finem suum sacram eucharistiam ex toto corde desideravit. *Amate ergo & colite Divum Marcellum o Vos Philosophia & Theologie studiosi sectatores: Legite Ejus Opera exactissima Vos in primis Heidelbergenses, quum Dux, Pater, Origo, Columna & Author vester fuit: Ipse quidem laboravit, & vos in labores suos introiistis.* Legitote & vos Parisenses Marsilium, quum nobilissima Academia vestra dulcis alumnus fuit. Legitote & vos Agrippini, quum in urbe vestra Canonicus & thesaurarius fuit. Legitote vos Viennenses, quia Vestri Buridanus (ii) maximi Philosophi contemporaneus & amicus fuit. Legitote vos omnes Germani, quia Germanus fuit. Legitote vos denique religiosi Patres, quia religionum singularis cultor fuit & amator.

§ § Supplet laudes τὸ λοιπὸν & consummet prestationi conjuncta

Laudabilis Marsilius inflexio per sex casus

Johannis de Arundineo,

Dicite: Marsilius patro letatur Olympo,

Dicite: Marsilius nomen in Orbe viget.

Dicite: Marsilio paean juvenesque senesque,

Dicite: Marsilium laus super astra decet.

Dicite: Marsilius felix age, vive, triumpha,

Dicite: Marsilio pellitur error ingens. (12)

Celebratisimi Patris Domini Bonaventure, ordinis Minorum, artis divine summi Discusoris, Sublimitatis Theologice Interpretis eximii, & Apostolice sedis Episcopi Cardinalis Perlustratio in *primum Lib. sententiarum*.

§ cum Tabula Johannis Beckenbaub, Moguntini, in scripta D. Bonab. cum textis sententiis &c. seu, Tabula super libros sententiarios cum Bonaventura, quo charactere signabatur in alia, que mox sequitur, editione, p. 46.

Perlustratio S. Bonavent. in arcata *Secundi Libri sententiarum*.

Perlustratio S. Elucidatio S. Bonav. in arcana *Tertii Lib. Sentent.*

Perlustratio -- in arcana *Quarti &c.*

Vetusissimi erant codices, sed anno locoque impressionis carentes. Commentar. Bonaventuræ in IV. *Sententiarum Libros Norimb.* 1491. f. Tom. II. divulgatorum meminit Olear. Biblioth. Script. Eccles. T. I. p. 142. Fortan hi

(11) Er war von Bethune aus der Grafsch. Artois, und hieß Johannes. Aristotelis Logicam und Ethicam hat er ausgeleget, und sonder Zweifel zu Vienne in Frankreich sich hören lassen. Er und Marsilius schrieben noch ihrer Art zu Ende Sec. XIV. Notum etiamnum in Scholis de Buridano asino proverbium, König. l. c. p. 144.

(12) Potestas Poeta qiblibet auctor.

nostri ejusdem fuere ætatis. *Stolpensis insuper Bibliotheca duas priores Bonavent. partes, & n. dida πόθεν*, nam indicio de se ipse haud erant, alias habebat, *hoc conspicuas titulo adhuc in Museo meo:*

§ Tabula super libros Sententiarum cum Bonaventura, vid. p. 45.
Prima pars disputata Sancti Bonaventure in primum librum Sententiarum comprehendens.

Secunda pars disputata in secundum &c.

Reverendissimi in Christo patris ac Domini, Domini Antonini, Archi Episc. Florentini, olim facri Pallaci Aplici Causarum auditoris, de ordine predicatorum &c.
Prima Pars Summe (13) §. Cum prefixo Repertorio quintuplici totius summe, compilato per Dominum Joh. Molitoris.

Secunda Pars Summe.

Tertia Pars &c.

Quarta Pars §. Opus hoc consummatum Basilee per Magistros Joannes Amorbachium, Petri & Froben. Collegas A. D. 1511.

Qvum emortalem Antonini diem Bellarminus, Cave, Koenigius, Olearius &c. prætermittant, & hunc & epitaphium ejus exhibeo, ut ex summa olim utruinque descripti, §. Obiit Antoninus ao. 1459. in vigilia ascensionis Domini, 2. die Maii, miraculis clarens.

Epitaph. Hic est ille tuus pastor, *Florentia*, pro quo

Non cessas moeto spargere rore genas,

Patribus haud præcis pietate *Antoninus* impar,

Qui scriptis, qvieqvad litera sacra docet.

Repertoriis mentio supra jam facta est ad partem scilicet *summe* primam: nunc idem ē μοξΩη ἄλλη producam, & faciem ejus statim computasse annos mo-nebo. Hanc autem præ se ferebat επιγεαΦήν.

Tabula super totam summam Venerabilis Domini *Antonini* *directive*, per Dominum *Johannem Molitoris* ordinis *predicorum* *conventus* *Coloniensis* fratrem compilata anno 1490.

Excellentissimi atque profundissimi humanarum divinarumqve litterarum Doctoris, Fratris *Steffani Brulefer*, (14) Ordinis Minorum *charitate igniti*, (†) Reportata clarissima in IV. S. Bonaventure Doctoris Seraphici sententiarum libros, *Scoti subtilis secundi*, comportata quidem *Metis* (15) *Gallie*, impressa vero per *Magistrum Jacobum de Pfortzheim*, *civem Basiliensem*. A. 1501.

(13) *semesa & lacera.* Doch war hier folgendes noch geschrieben zu lesen: Partem primam illam Antonini cum ceteris tribus partibus comparabam a Rever. Domino Joanne a Maltitz, Episc. Misnens. A. 1541.

Mathew W. (i. e. Weyß, ein Official zu Stolpen.)

(14) An dem Mann war noch was Gutes: Er widerholte sich den neuen Glaubens-Artikeln, und widerlegte die Verdienste der Werke. v. Micral, Synt. H. Eccles. p. 505. Petri von Höke Habak. p. 201, sq.

(†) Venerandi Patris Ordinis divi Francisci de Observantia, in Theologia magistri & Theologie Professoris Scotici aliae Universitatis Parisensis &c. Nam sic quoque inscriptum inveni illum in Reportatis his admodum subtilissimis.

Summa Linconiensis super octo libris Physicorum. vel, *Divi Roberti Linconiensis* super 8. libris physicorum brevis & utilis summa. *Expositio sancti Thome* super libros Phys. *Aristotelis*.

§ In fine libri hæc legebantur: Explicant preclarissima *Commentaria D. Thome Aquinatis* Ord. Predicatorum, *Aristotelis* fidissimi *Commentatoris* in 8. Lib. *Physic*, correctioni cum ipsis textibus quam diligentissime tradita, summoque studio singula, riter ordinata per Fratrem *Theophilum Cremonensem*, vite regularis ejusdem ordinis Professorum. Impressa v. in inclita Venetiarum urbe per Petrum Bergomensem de *Quarengiis*. A. 1500. die vero 22. Aprilis.

Expositio Domini Egidii Romani, super libros de *Anima* cum textu. (scil. *Aristotelis*.)

Questio de materia Celi contra *Averroim*.

De intellectu possibili qwestio aurea contra *Averroim*.

Tractatus de gradibus formarum.

Venetits, impensis Domini *Andree Torresani de Asula*, per *Simonem de Lucre* 1500. 18. Aprilis.

Liber Phisonomic, quem compilavit *Magister Michael Scotus* ad preces D. Federici Imperatoris.

Nondum omnem, quam volui, *veterum nugivendorum Stolpene* a. 1723. *exustorum* familiam enumeravi, non tempore, sed spatio chartæ, quod liquido appetet, exclusus; nam *alta* adhuc dicenda restant, propter quæ scriptioris fane hujus initium feci, & orationis filum hoc usque perduxii. *Prænuntiadum* omnino erit de *triun* *discipulorum* *discissu*, ac digna *Academica* vita cum presenti commutatione, quam non precoci & precipiti consilio, cui ratio ineß aut nulla prorsus aut prepostera, ut multi, sed, quo se conferant, prudenter considerantes, diuque ante secum in annis versantes ac probe gnari, quid ferre recusent, quid valeant humeri, post jaeta studiose & feliciter apud *Anna nostræ aram* focumque ingenuarum artium & elegantium literarum fundamenta, diligentiamque mibi *Præceptoris*, atque, si duos familiariter spectem, *Parenti alteri*, multum longumque probatam, suscepserunt. *Lipssiam* omnes petent, *primus & tertius* *Theologie* studio ducti, *medius inter hos* lus, quod apud omnes gentes sanctum esse debet, culturus. Recepsebo nunc sanguino-

(15) Nehmlich, was das 2. 3. und 4 Buch anbelangt; Denn von dem 1. Buch steht am Ende folgende Nachricht. *Reportata* longe clarissima in *S. Bonaventure Primum Sententiarum* Anno Domini 1490. in beatorum Petri & Pauli Apostolorum *Figlia* fini quam felicissime data sunt, ad pedes quoque Reverendi Magistri Fratris Stephanus Brulefer S. Theologie Professoris eximii, nec non *consentus fratrum minorum* de Observantia in Moguntia nobilis *Clementie* aurea *Lettoris* ac *studii* *Direktoris* dignissimi *comportata* & *conscripta* &c.

gulorum nomina, & res apud nos ultimo, ut honestum, eorum est & laudabile, gerendas.

GEORGIUS Gottlieb Haubold, Dresdenis,

Viri prisa pietate ac fide eximii, B. Domini Georgii Hauboldi, armamentario regia hujus amplissimo quondam prefecti filius, alienam esse posse vitam nobis magistrum, meditatione triplici prima iuventutis, etatis deinde virilis & extreme tandem voce latina locutus est clatabit.

GODOFREDUS AUGUSTUS HOMILIUS, Rosenthal. Misn.

Choriqe nostri Musici ud ultimum Praef. qui ipse hic non minore in arte illa nobili fuit gloria, quam Damon aut Lamprus, quorum perulgata olim erant nomina, B. autem Domini Godofredi Abrahami Homilius, Eccles. Porschendorp. & Liebethal, in Pirneri sacra diae-cessi Pastoris, inculpati sacerdotis, σώφρονς, διδακτικός, at Θεοχρυσός natus super-est unicus, facienda esse sola, quae pro sint, sermone etiam latine monebit.

JOHANNES WILHELMUS Rappsilber, Dresden.

Precentori adhuc adjunctus, probis quoque & honestis parentibus ortus, Vitam ratione gubernantes greca lingua breviter describet, suoq[ue] & sodalis Homilius nomine, quocum una cibium nostrorum beneficii usus est, carmine vernacula gratum maxime & memorem animum ostender. Precentibus his, Περισταμένες πάντας κοινή καὶ ὅμοσια τιμήσασι, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπῶσι,

JOHANNES MICHAEL Mählich, Dresden.

gratulabitur, vereq[ue] gratulabitur de bona, qua nihil habendum carius, existimatione, de ac-quisitis haud mediocri rerum maxime necessariarum scientia, de superiori multo sudore vi-giliisque multis principiis, quod omne gravius esse solet, & tyrocinii injunctio non raro mo-lestia, de spe, quae affulgere nunc cooperit proprius, optima, de missione data honorifice, de fe-li-ci egressu, feliciore quondam reditu: quumque unum pra cunctis animalibus hominem plus esse timendum secundum Veterum sapientiam palam prius demonstraverit, ut, quod ad perni-ciem ipsorum cogitatum forsan nonnunquam fuerit, id ad salutem Deus totum conver-tat, orabit, optabit. *Idem* quoque

JOHANNIS GOTTLÖB KORPISCHII nostri, Ebersdorffensis, (16) abitum ac proposito conveniens, ad quod nuper admodum admissus est, officium sociali-soto, amicitiae non dissolvenda tessera, fronde & flore recenti hoc vere coronabit epico poë-mate ubivis exhibito. Nos, qui absentem hunc bene jam valere pribatim & festinanter nece-sitate coacti justissimus, tres illos presentes eximia spe, liberalis ingenii, summa virtutis iuvenes acclamatione nunc publica comitamus, &, ut omnia eis cedant prosperi nihil rerum suarum sine divino auspicio agentibus, à Deo precamur immortali: PATRONOS autem, FAUTORES atque AMICOS Scholæ propitios, placidos, sinceros oramus & obsecramus, ut cras, hora IX. audiatur, paratis ad prodeundum Rhetoribus adolescentibus, intersint, audiant, applaudant, ignoscant.

Nihil est, cum omnia ab Ipsi expectemus, quod nobis gratius facere possint. Scrib. IV. D. MAI. A. MDCC XXXV.

(16) Patre Da. Jo. Christiano, Ludimastro sicci hujus, probo ac prudenti Viro, geniti, ex Chem-nicensi Schola in Annæam, Chorungbe una vocalē X. D. Jul. a. MDCCXXVIII, translati, ab Illustri autem Heroe ac Domino HANNIBALE AUGUSTO, L. B. a SCHMER-ZING &c. Martio mensis anni cum ætate nostra currentis in sede Cantoris ac Ludimo-datoris Cassitiensium, Ostii urbis vicinorum, id quod insignite gaudemus, collocati,

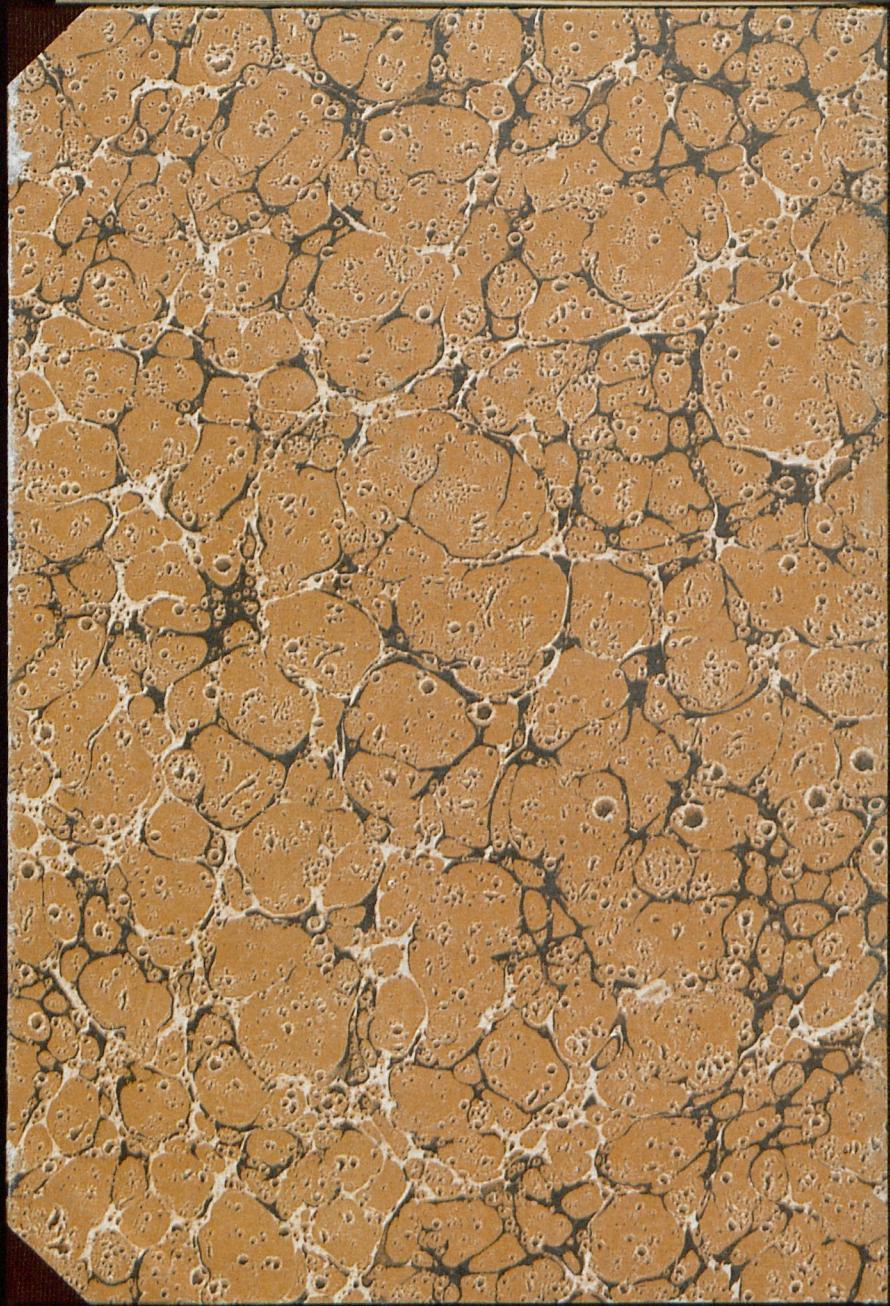
v

Pon IIo 615
vol 18

ULB Halle
002 693 135

3

B.I.G.

Black

19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0

Farbkarte #13

Centimeters
Inches

Green

Cyan

Blue

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

De

Scholarum,
Saxonicarum præsertim

H Y E M E

VII. differit,

qvi

VERNALIA
Annææ Scholæ

solennia,

*discessumque ab illa IV. discipolorum
hoc, quem receptum jam olim
novimus, more
indicit*

M. Christianus Augustus Freyberg,
Rector.

D R E S D Æ,

IOH. CONR. STOESSELII, Typ. Aul. Vidua impressit.

